

GAZETA TRANSILVANIEI.

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDAȚIA
ȘI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 30

INSERATELE
se primesc la administrație.
Prețul după tarif și învețit.

Manuscrisele nu se în-
napoiacă.

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 „
Pe trei luni . . . 8 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 „

TELEFON Nr. 393.

Câteva cifre.

(v. mol.) In zilele aceste am funzării prin anuarul din 1914 al băncilor românești din Ungaria. E treaba oamenilor și a revistelor de specialitate, să se pronunțe asupra rezultatelor economice a celor 147 societăți pe acțiuni, 60 instituții de credit și 14 societăți comerciale, însoțiri de consum și alte întreprinderi, ale căror bilanțe sunt înscrise în anuar.

Pe noi de data asta ne interesează numai cifrele, cari se referă la activitatea culturală și filantropică a băncilor noastre.

După datele bilanțului general al băncilor constatăm înainte de toate, că în 1912 fondurile culturale ale băncilor s'au urcat la suma de 205,774 cor.

Ideea înființării acestor fel de fonduri nu coincide nici cu anul înființării băncilor și nici nu e generalizată la toate băncile noastre. Abia câteva bănci mai mari au început de vre-o câțiva ani, să pună temelie astor fel de fonduri, pe când marea majoritate urmează praxa veche de a împărți an de an întreaga cvota de binefaceri. Unele o fărâma în atâtea părți mici, încât putem vorbi cu drept cuvânt de-o pulverizare, nu numai a cvotelor, ci și a rezultatelor.

Asupra acestei chestiuni vom veni mai la vale.

Ceea ce cred, că va interesa mai mult opinia publică e întrebarea, că mare își fac băncile noastre datorită față de miile de mizerii ale unui neam sărac, care le susține și le asigură cea mai bună și mai sigură clientelă?

In locul cuvintelor, să răspundă iarși cifrele:

După datele bilanțului general din 1912 profitul curat al băncilor noastre a fost de 4,081,764 cor. După o socoteală aproximativă sumând cvotele de binefacere a celor 147 bănci, am aflat, că din acest venit curat de peste patru milioane, băncile noastre au dat pentru scopuri de binefacere și de cultură cam 180.000 coroane.

Aceasta corespunde la 4.42%

— E destul, — vor zice unii — mai ales dacă comparăm cu

cvota de binefacere a băncilor maghiare.

— E prea puțin — vor zice alții — cari se gândesc la procentul cu mult mai mare, care l jertfesc băncile săsești pentru trebuințele culturale, economice și filantropice ale neamului lor.

Părerea cea dintâi o vom afla sprijinită din partea acționarilor interesați direct, pe când aderenții celei de-a doua sunt toți ceilalți muritori.

In cele ce urmează voi da o mică tabelă în care voi înșira după mărimea cvotei, cele 12 institute cari au contribuit în anul 1912 cu o sumă mai mare de 3000 cor. pentru scopuri culturale:

„Albina»	26.000 cor.
»Poporul» din Lugoj	12.214 «
»Crișana» » Brad	11.500 »
»Victoria» » Arad	10.000 »
»Economul» Cluj	9.538 «
»Lumina» » Sibiu	9.290 »
»Patria» » Blaj	6.457 »
»Ardeleana» Orăștie	5.921 »
»Timișana» » Timișoara	5.874 »
»Bihoreana» Oradea	4.682 »
»Coroana» » Bistrița	3.814 »
»Vlădeasa» » Huedin	3.660 »

108.890 cor

Douăsprezece bănci, dar cele mai mari contribuie deci cu 108.890 cor. pe când toate celelalte 135 împreună nu au dat în 1912 decât 71.000 mii.

In raport cu venitul curat al acestor 12 bănci, cvota de 108,890 Cor. corespunde la 5.7% deci cu 1.3% peste procentul general.

Fără să jignim pe celelalte, trebuie să amintim cu o mențiune onorabilă câteva bănci a căror procent de binefacere se urcă peste 5.7%.

Așa cvota culturală a

»Poporul» din Lugoj e	23%
»Crișana» ei din Brad e	19 »
»Lumina» din Sibiu e	18 »
»Economul» din Cluj e	13 »
»Coroana» din Bistrița e	10.7%
»Vlădeasa» din Huedin peste	8 »

Invățătura principală, care se desprinde din toate aceste cifre, e următoarea:

Ca la toate lucrurile așa și la împărțirea cvotelor culturale a băncilor, nu ar trebui să trecem cu vederea puterea ce residă în principiul cumulării eforturilor mărunte

— fie ele morale sau materiale — în vederea unui scop mai mare.

Înțelegem prea bine că în toate centrele noastre unde operează câte-o bancă românească sunt o sută și o mie de lipsuri locale, cari toate așteaptă un sprijin dela banca respectivă.

E esplicabil și rezonul băncilor, că în lupta grea de concurență față de băncile streine, e o bună armă tocmai cvota de binefaceri, care împărțită la cutare școală sau biserică din loc și din împrejurime, formează un indemn mai mult pentru clientela ca să dea preferință institutului românesc față de cel strein.

Deaceea va rămănea multă vreme o utopie părerea unora, ca băncile să nu mai împărțească nici un ban pentru trebuințele locale, ci toate 147 institutele să cumuleze cvotele culturale într'un fond mare, care să servească o anumită țintă de interes general românesc.

S'ar putea afla o cale mijlocie:

Luând de bază suma de peste 180,000 care a fost împărțită în 1912 pentru scopuri culturale românești, oare nu ar fi cu putință și nu ar fi cuminte, ca toate băncile noastre să folosească numai jumătate din cvota destinată pentru scopuri culturale, după plac, iar cealaltă jumătate să o destineze an de an pentru formarea câte a unui fond mare, cu destinație mai generală?

Câte instituții nu ne lipsesc, de cari un neam de 3 1/2 milioane nu poate fi lipsit pe multă vreme? Amintesc numai în treacăt că ne lipsește un spital mare românesc împreună cu o clinică. Am avea lipsă de unul sau mai multe orfelinate. Ne lipsește o școală de industrie, sau de agronomie etc.

Să punem cazul că în fiecare an s'ar concentra sub administrația „Solidarității” 90,000 cor. cât face jumătate cvota de binefaceri a băncilor, tot la 8—10 ani am avea câte un milion și am putea îmbogăți viața noastră publică cu o nouă instituțiune. Cifrele grăesc câteodată convingător, — numai să fie cine să le înțeleagă.

Din delegațiunea ungară.

Atacurile contra României continuă.

In ședințele de Vineri și Sâmbătă ale delegațiunei ungare s-au continuat atacurile contra României. „Eroul” ședinței de Vineri a fost evreul Vázsonyi iar cel al ședinței de Sâmbătă iarși năbădăiosul conte Károlyi Mihály. Mai jos dăm estrase din discursurile acestora.

Ca un răspuns la atacurile adresate României în delegațiunea ungară ziarul „Minerva” publică sub titlul „Teama Ungurilor de noi”, în n-rul de ieri un judițios prim articol, din care reținem următoarele părți:

„...Cine a făcut să se întrevadă posibilitatea unui atac al României contra Ungariei? Cine a lucrat în contra intereselor neamului românesc, așa ca să ne dezaspereze și ca atacul decare e vorba, să fie întrevăzut?

Cei cari fac azi socoteala și constată cu durere că Ungaria n-ar putea să se aplece în contra noastră, trebuiau să-și facă socotelile mai înainte de de a începe persecuția uricioasă și sălbatică în contra românilor stăpâniți de ei și mai înainte de a fi dictat monarhiei austro-ungare atitudinea, când ne sinceră, când ostilă nouă, în conflictul ce l-am avut cu Bulgaria.

Mărturisim că planul celor cari voiau să crezeze o mare Bulgaria lângă noi, nu era banal. Oamenii politici maghiari sau cei de sub influența lor se gândeau ca prin mărirea Bulgariei să silească pe România să stea mereu gata de apărare față de Bulgari.

Planul însă n-a reușit — și tocmai de aceea în Ungaria e atâtea teamă de noi și se varsă atâtea venituri în contra neamului românesc.

Ungurii ar trebui să înțeleagă însă că nu e vremea percută pentru ei de a recăștiga amicitia politică a României.

O egală îndreptățire a Românilor din monarhia habsburgică ar fi unicul mijloc prin care România ar fi ceea ce a fost atâtea vreme pentru acea monarhie. Cine poate auzi, s-audă!

Ca întregire la raportul nostru din n-rul ultim despre ședința de Vineri mai dăm azi următoarele:

Vázsonyi atacă România.

In lunga sa vorbire, în care a atacat când pe dreptul, când exagerând, politica externă a conelui Berchtold, delegatul Vázsonyi a dedicat câteva pagase și României. După obiceiul sovinișt, el fâșiecă lucrurile și spune minciuni numai ca să poată ataca și batjocuri România și poporul românesc. D. e. ce minciună perfidă este afirmația lui Vázsonyi, că armata română, îndată ce a întâmpinat holera, s'a rentors din Bulgaria! Și altele asemenea. Vázsonyi și soții lui vorbind în delegațiuni cred, că se află în camera ungară sau în vre-o adunare obscură de la țară, unde pot eroi minciuni fără controlă. Noi veștejim minciunile și insinuările perfide, ce le-a debitat și de astădată Vázsonyi contra Românilor, deși suntem siguri că publicul cult austriac și european știe deosebi adevărul de minciună și că atitudinea falșă ce a luat-o opoziția maghiară în delegațiuni față de România strică și blamează sovinișmul opozițional, iar nu pe România și pe Români.

In cele ce urmează dăm în extras atacurile nebljnice, ce ce le-a adresat Vázsonyi poporului românesc.

Nu înțeleg modestia ce arătăm față de România, cu care vorbim și o alintăm de parcă ea ar fi sprijinul monarhiei, — a zis el — pe când în realitate e tocmai deandosele. In toată Europa monarhia nu are prieteni, ci aliați cari trag foloase pe urma pagubelor ei. Se afirmă că am fi mari prieteni cu România, totuși aceasta ne urăște și demonstrează contra Austriei dar mai ales a Ungariei. Fidela noastră aliată Germania își înmulțește simpatia în România, care mulțumește împăratului Wilhelm pentru concursul ce i-a dat în campania din care armata românească a eșit învingătoare pe toată linia, câtă vreme nu s'a întâlnit cu armata dușmană. Dar imediat ce a întâmpinat holera i-a întors spatele (iaritate). România nu arată nici un semn de recunoștință față de noi pentru că am scrijinit-o (?). Noi am plătit marinaro contul pentru întreaga Europa, dar Europa nu ne-a dat în schimb decât ură!

Tisza a spus că îl doare teritoriul Albaniei cîopărit. Aceasta e o recunoaștere a eșecului. Tisza și-a exprimat părerea de rău că pacea din București n'a fost revizuită. Aceasta e al doilea nesucces. Delegatul Berzeviczy a spus că în România influența rusească se impune în paguba noastră. Aceasta înfrângere a fost provocată de faptul că întreagă Europa cunoaște situația internă a monarhiei și știe că-i lipsește consolidarea internă. Câtă vreme

Aurel P. Bănuț.

Raport

confidențial despre activitatea despărțământului 99, al „Asociațiunii”.

„Onorat comitet Central!

Cu toate că discutăm de-a-juns, cum ar trebui să prognezeze poporul nostru, fiindcă zilnic mergem pe un pabar de bere la restaurantul „Nepunct” din loc, unde stăm altădată și trei ceasuri de talfasuri politico-sociale — maceră în repetite rânduri l'am rugat personal și stăruitor, să vă facă raport despre activitate — cu toate acestea, zic, domnul director al despărțământului Naftanail Guriță, reverendissimiul nostru protopop nici până în ziua de azi nu și-a luat ostența să-și implinească atare datorie înșorală față de jurul acesta atât de înspoiat economic, cultural-mintal și bătut de Dumnezeu în toată forma posibilă.

Deși știu că depind de D.Sa fiindu-l subaltern în barcă, ba chiar îl notor în comitetul parochial, — totuși prefer mai bine, să am un bucdie categoric cu dănsul... eventual chiar ca să fiu tipat din oficiu, decât să-mi dogorească obrazul de rușine în fața adunărilor generale și a națiunii întreii la Orăștie, cîtînd iarși în orgănelul „Transilvanica”: „Despărțământul

tu! Hîrtoape n'a funcționat — raport n'am primit.

Nu mi pasă prin urmare, mai ales că știind ungurește perfect, eu pot umplea orice feliu de post și la străin, care ar fi desigur mai opulent decât actualul, edecă contabil la banca „Trandafirul” din Hîrtoape. Deci prin prezenta am onora ea să vă esplic fidel situațiunea noastră deplorabilă, ca să fiți perfect orientați la centru și să binevoiați face proximamente rînduială în acest cerc nenorocit, care cum ar zice D-l Goga din Paris, este „scopulul nimănilui”.

Scort și la obiect: despărțământul nostru odinioară atât de înflorit, de trei ani și mai bine, doarme dus. Parcar fi un orologiu hedorogit aruncat în camera unedă a națiunii, unde l'a prins rugina, rozându-i rotile, pe vremuri atât de agile. Odată, de exemplu numărăm 18 membrii de toate categoriile, iar astăzi au rămas vail abia 5 (zi: cincii) și aceștia toți ordinari, fiindcă unciul nostru membru de viață, Beiertău, carecând Terențiu Belciug, a repauzat anul trecut. Requiescat in pace!

Dar culmea este, fiindcă însuși domnul director al despărțământului restea cu taxele de pe doi ani ulteriori... hal! hal! hal! Adecă, ai rîde, dacă nu și-ar veni să plîngă suspînând pe ruinele culturii și literaturii din acest despărțământ, decedat la floarea tineretii mult promițătoare. Când

d. e. alături i-am atras din nou atențiunea D-lui protopop și încă foarte fin, relativ la restante, D.Sa n'a reflectat cu aplomb brusce: „I-l-oiu plăti... I-l-oiu plăti... mie ce-mi dă Asociațiunea?” Pofșim răspuns dela un inteligent de atare pozițiune, care este șef tractual, director executiv la institutul finanțiar „Trandafirul”, membru în congregațiune, primacționar la trei bănci, virilist comitalent, eșetra — ce să zici atunci de ceilalți calici, cari l-am provocat scripturistice, să-și achite taxele restanțiere. Cinci dintre ei (probabil reai mult de rușinea publicității) s'au îndurat de ni-au trimis câte 10 coroane. Ceilalți restanți pe 1 și 2 ani, tac chitic ca răzătorii în tină. Membrii ajutători, durere, nici unul n'avam, fiindcă absolutissime nu s'a făcut propagandă orășă între poporul rural. Apropo: deși știu că și-a provocat din centru toate băncile din monarhie să se înscrie de membrii fondatori eșetra, banca noastră tot și nu s'a subscris. Ce mai așteaptă? Șcă—dă!

In ce se ține de ultimul circuls, pe care l-ați trimis, am onora ea să vă comunica cu mâna pe inimă, că activitatea despărțământului nostru este următoarea:

- I. Numărul agenturilor: 0.
- II. Numărul bibliotecilor: 0.
- III. Numărul reuniunilor: 0.
- IV. Averea despărțământului: 2 Cor. 50 l.

V. Observațiuni:

Ad I.) Vor fi aproximativ patru ani, de când plănuisem să mergem pe sate, în scop de a înflința agenturi. Dar un domn foarte gras din comitetul cercual s'a exprimat cătră tinerimea care n'ar fi pregetat atunci, să meargă pe toate comunele: „Astămpărăți-vă, măi băieți și lăsați nația n' a pace! Mai bine i așa, pentru noi! Poporul »prea ocoș». (ibisina verba!) Întâi își sare n cap ție, cărturarului care l'ai luminat — așa să știți! Pe aceste cuvinte, desguștându-se tinerimea, toate au rămas în stadiul precedent și nu s'a făcut nici o agentură. Așa a fost!

Ad II.) Unica bibliotecă a despărțământului, instalată provizor în casa parochială din Hîrtoape s'a distrus dimpreună cu întreaga archiva tractuală, cu ocaziunea marelui potop din primăvară. Din catalogul, care printr-o întâmplare miraculoasă s'a găsit, după retragerea apelor, strămtorit într-o crepătură de perete surpat, se poate constata, că această bibliotecă a cons'at din următoarele opuri: 1. Visul maicii Domnului; 2. Orologiul cel mare (cu aprobarea V. Capitlu din Blaj); 3. Geneveva din Brabant; 4. Trei conferințe teosofice, de Dr. Dim. Stoica; 4. Til Buhogîndă; 5. Filoteia, de Elia Domșia; 6. Jiancu Jianu de N. D. Popescu; 7. Lira mea, poezii de I. Vulcan; 8. Predicile lui Dr. Emanuil Elefterescu; 9. Colecția completă a »Calicului» (legată n piele și cu copeii de aramă);

10. Poezii de George Bortos (Ed. I.); 11. Cel din urmă Sittig Bull; 12. Juvelinia, proză și versuri de Virgil Pușcariu (donată de autor); 13. Micul Catechism catolic (pentru elevii normali incipienti, dela școlaele gr-cath.); 14. Meteor. roman de V. E. Moldovan (donat de autor); 15. Sfaturi medicale, de Dr. Grünfeld, București; 16. Achim Filăru, de Aurelian Pop Bănuț (donat de autor); 17. Regulele ortografice ale Academiei Române; 18. Altă ortogranie, de Dr. Alexiu Bogdan (donată de autor); 19. Tunsu, haiducul; 20. Conferințe, de Dr. Horla Petra-Petrescu (donate de autor); 21. Nastratin Hogeș; 22. Amorul unei fete din Caucaz, de *; 23. Pisica; 24. Salon fără pat, de Teohar Alexi; 25. Catalogul librăriei Ciurcu & Comp; 26. Calendariul Minervei, pe anul 1909 — toate aceste opuri au fost duse de valurile lacome ale Oltului. De regretat!

Ad III.) Infloritoarea »Reuniune mixtă a femeilor române», pe urma continuavelor frecări ale dameilor, dar mai cu seamă dintre protopopoeasa gr-cat. și cea gr-or — deși întemeiaseră sub frumoase auspicii o »tovărășie comună poporală de scărănăt lăună» — totuși fine-ținarum, s'a desfăcut în două, deci: o reuniune de femei unite și alta, de reunite. Și ar fi fost foarte bine și așa, dar... realor! Cu ocaziunea ultimei adunări generale a reuniunii femeiești gr-catoice, prezidenta gr-orientală s'a strecurat și ea pe neobser-

Serbia democrată nu va renunța la politica externă imperialistă, în România își vor face încă multă vreme mendrele curentele de politică aventurieră. E neadevărat că românii din Ungaria ar avea alte nemulțumiri decât ungerii. Gravaminele românilor sânt identice cu ale democrației ungurești, românii însă cred greșit că aceste gravamine ar fi ale rasei lor întregi.

Nu știu ce pace va încheia primul ministru cu românii, dar știu că împăcarea cu preoții și advocații e zădarnică. Neamul românesc va putea fi păstrat în credință față de ungeri, numai dacă îi vom da mai multe drepturi și mai multă libertate. România care a fost lăudată de atâtea ori până acum, s'a opus cu multă îndrăzneală hotărârilor congresului din Berlin, care garantase independența și suveranitatea principatului român de odinioară. Vreau să vorbesc despre cele 300 mii de evrei cari din cauza confesiei lor (?) — centrul hotărârilor congresului din Berlin — nu sânt cetățeni liberi ai României. N'au drepturi politice și cetățenești dar în schimb plătesc impozite și fac armată.

Considerând actuala situație din Ungaria, decadența politică de aici, despre Ungaria nu am nici o părere favorabilă, dar n'avem nici un motiv să ne sfim de o paralelă între noi și România. Față de aceasta noi suntem idealul democrației, Mecca toleranței naționaliste, apogeei culturii europene. România să își vadă de nevoile ei și de boerimea decăzută și să încerce a interpreta mai just principiile civilizației europene.

A ocupat o parte a Dobrogei și urmează aceeași politică perfidă, ne dând deplinătatea drepturilor locuitorilor din această regiune.

Și pentru astfel de afirmații impertinente, Váczsonyi a fost aplaudat și felicitat de membrii opoziției.

Ședința de Sâmbătă.

În ședința plenară de Sâmbătă a delegației ungare contele Károlyi M. l'a interpellat pe contele Berchtold asupra mai multor chestiuni privitoare la raporturile dintre Austro-Ungaria și România în cursul crizei balcanice. Contele Károlyi constată, că România n'a meritat tonul cald și prietenesc cu care a vorbit contele Berchtold în expozeul său. România uită că chiar după încheierea păcii din București tot nouă, Austro-Ungariei, îi datorește faptul că și-a mărșit teritoriul.

Am fost informat că înainte de izbucnirea celui de al doilea războiu balcanic, la granița româno-rusă se aflau concentrate 1000 de vagoane, cu scopul ca la un moment dat să transporte trupe rusești pe câmpul de luptă.

Are cunoștință d-l ministru de externe de existența alianței secrete româno-sârbești, demascată de ziarul »Pesti Hirlop«, și mai ales de clauzele prin care cele două state se obligă să organizeze o revoluție a fraților lor din Ungaria, imediat ce Austro-Ungaria ar fi atacată din afară, și dacă are cunoștință d-l ministru de externe, ce măsuri are de gând să ia?

Imediat după contele Károlyi s'a ridicat ministrul de externe, contele Berchtold, spunând:

N'am cunoștință despre nici un fel de alianță sau convenție ce ar exista între România și Serbia și am puternice motive să cred că o astfel de alianță nici nu există. Imi pare foarte rău, că

trebuie să ascult în acest loc bănueli atât de neverosimile la adresa României.

Contele Károlyi nu s'a declarat satisfăcut de răspunsul contelui Berchtold, pe care delegația l'a luat însă la cunoștință.

A urmat apoi a doua interpelare a delegatului Rakovszky asupra raporturilor monarhiei austro-ungare față de Rusia.

Contele Berchtold, spune oratorul accentuază centinuu că relațiile dintre Austro-Ungaria și Rusia pe tot timpul conflictului au fost foarte corecte. Același lucru l'a accentuat erl și contele Wickenburg, adăugând că Rusia a manifestat totdeauna cea mai sinceră dragoste pentru menținerea păcii. Întreb atunci de d-l ministru de externe, ce rost au avut pregătirile și măsurile militare extraordinare ce s-au luat pe timpul conflictului la granița Rusiei, ce rost a avut atunci cheltuirea celor peste patru sute de milioane, pentru ținerea pe picior de război a armatei timp de 8 luni și ce rost a avut misiunea prințului Hohenlohe la Petersburg?

Contele Berchtold răspunde că această vizită a fost manifestarea relațiilor intime dintre cei doi domnitori și dintre Rusia și monarhie, fapt care a fost în totdeauna de mare folos. Efectul remiterii autografului imperial la Petersburg s'a manifestat și prin contramandarea măsurilor excepționale luate la frontiera Galiciiei.

Încât privește măsurile militare, contele Berchtold se referă la declarațiile ministrului de războiu făcute într-o ședință intimă a comisiei armatei.

După pauză a luat cuvântul Apponyi, care a adresat ministrului de externe o interpelare în chestiunea rezolvării neltelegerii ce există între Austro-Ungaria și Serbia relativ la linia ferată-orientală. Apponyi constată că Serbia refuză să mai respecte obligațiile ce și-au luat la 1883, semnând așa numita »Convention à quatre«.

I-a răspuns contele Wickenburg, dând lămuririle necesare.

Ședința plenară viitoare a delegației ungare va avea loc Mercuri.

Audiență și consiliu de miniștri. Contele Tisza a fost primit Sâmbătă în audiență de Maj. Sa Monarhul. În comunicatul oficial despre această audiență se spune, că Tisza a raportat Maj Sale despre chestiunile de la ordinea zilei.

Eri s'a ținut în Viena un consiliu comun de miniștri, discutându-se chestiunile, cari privesc viitorul buget comun.

O ligă pentru pacea națională. În Viena s'a constituit zilele trecute o ligă pentru promovarea păcii între națiunile din Austria. La telegrama omagială expediată Maj Sale din adunarea de constituire a acestei ligi s'a primit următorul răspuns:

Maj Sa exprimă mulțumirile sale pentru telegrama omagială și însoțește cu dorințele cele mai bune activității noiei ligi patriotice. Din ordin prea înalt: baron Schiesl.

Camera. După cum s'a proiectat, camera ungară ține azi o ședință. Viceprezidentul contele Lazar a declarat, că probabil ședințele vor fi prorogate pe 2—3 zile. Proiectul legii de presă va fi luat pe timp mai scurt de la ordinea zilei și se va discuta un alt proiect urgent, proiectul asupra căilor ferate din Bosnia.

Aceasta a spus-o Tisza în o discuție ce a avut-o cu opoziția în delegații. Tot atunci Tisza a declarat că guvernul nu are nici un zor cu proiectul legii de presă. Cu cât va dura mai mult discuția — a zis el — cu atât se va capacita mai bine opinia publică și va dispărea și puțină agitație ce s'a produs contra proiectului.

Întrebare, că așa va fi, cum e părerea lui Tisza?

Consolidarea Sârbilor.

»Kel. Ertc. anunță, că între inteligența sârbă ce se află în număr mare în Budapesta și între tinerimea universitară sârbă s'a pornit zilele aceste o mișcare cu scopul de a unifica în o organizație comună pe Sârbii din Ungaria, desmembrați în diferite partide politice. Încercarea, de-a se înigheba o fuziune între partidele Sârbe, s'a făcut și mai înainte, dar n'a succes. Acum sârbii volec să institue un comitet executiv, compus din reprezentanții fiecărui partid, care să rezide în Budapesta și să realizeze unificarea partidelor, pe baza unui regulament.

Dorim succese depline, acestei mișcări, în interesul luptei naționaliste din Ungaria.

Convenția secretă sârbo-română, care a format obiectul interpelărilor contelui Károlyi în ședința de Sâmbătă a delegației ungare, s'er fi încheiat — după informațiunile primite de ziarul »Pesti Hirlop« din Viena — la București după izbucnirea celui al doilea războiu balcanic, atunci când din situația strategică a armatei bulgare se putea deduce, că victoria este de partea Bulgariei.

Conform acestei convențiuni România se obligă să se amestece cu armata sa în al doilea războiu balcanic, și anume să împiedece cu ori ce chip uirea armatei de sud a Bulgariei cu acea de nord. Serbia se obligă ca după terminarea războiului, în tratativele de pace să sprijinească din punct de vedere moral și material aspirațiunile României. Iar în cazul dacă se vor ivi complicațiuni Serbia se obligă să intre în acțiune cu armata română după planul stabilit de statul major al armatei române. Convenția aceasta a fost semnată și schimbată la 28 Iunie.

Știrea aceasta a desmîștit-o contele Berchtold în răspunsul dat interpelăției contelui Károlyi, iar biroul de presă sârb o desminte deasemenea declarându o de o născocire.

Din camera română. După o dezbateră mai lungă camera a votat în ședința de Sâmbătă proiectul de lege privitor la creditul de 405 milioane pentru căile ferate. Opoziția s'a obținut dela votare.

Discuțiunea la mesagiu se începe săptămâna aceasta la Senat. În ședința de alaltaeri a comitetului executiv liberal s'a hotărât ca la Senat să vorbească dl Ionel Brătianu. Dacă discuțiile ce vor urma vor necesita oarecari lămuriri sau vre-un răspuns din partea liberalilor va mai lua cuvântul dl Pherkyde.

La cameră vor vorbi d-nii Emil Constinescu și I. G. Duca.

Noul conflict dintre Serbia și Austro-Ungaria. Intreaga presă austro-ungară, dar mai ales cea vieneză se ocupă cu conflictul ce s'a ivit între Monarhie și Serbia din cauza atitudinii Serbiei în chestia căilor ferate orientale. Toată presa este de acord că Serbia, prin faptul că cere să se emită fracturi de mărfuri deosebite pentru fracțiunea sârbească a căilor ferate orientale și că nu ia asupra sa obligațiunile Turciei, a călcat convenția. Intreaga presă cere ministrului de externe să forțeze respectarea convenției.

Ministrul Serbiei la Viena, Iovanovici a declarat unui colaborator al ziarului »Zeit«, că nu are cunoștință oficială, că Serbia nu ar considera valabil contractul așa zis »Convention à quatre« și nici nu crede aceasta, cu atât mai mult că însuși ministrul președinte Passici și-a luat obligațiuni de a respecta toate convențiile internaționale.

Ziarul »Neue Freie Presse« află din surse turcească că în tratatele de pace cu Bulgaria și Grecia s'au menționat obligațiunile acestora față de căile ferate orientale, și că tratatul de pace ce urmează a se încheia cu Serbia va cuprinde de asemenea obligațiuni în privința acestora. Serbia deci nu poate întreprinde nimic contra convenției, fără a o călca. Turcia nu mai are granițe comune cu Serbia, așa că acest conflict nu atinge interesele ei.

Teama de o conflagrație europeană. Fostul ministru de războiu al Franței Millerand a rostit alaltaeri un discurs foarte violent contra actualului guvern.

Millerand a spus că statul trebuie să contracteze cu orice preț împrumutul proiectat de guvernul precedent. Dânsul a mai spus că s'ar comite o adevărată crimă dacă guvernul ar încerca să modifice legea cu privire la serviciul de 3 ani în armată. Millerand voinde să dovedească aceasta, s'a referit la actuala situație din Europa. Fostul ministru a încheiat discursul cu următoarele cuvinte:

Nu este departe timpul când statele europene se vor amesteca într-un războiu provocând a conflagrație generală.

Noul domnitor al Albaniei.

Un articol scris de Carmen Sylva.

În numărul cel mai nou al revistei »Oesterreichische Rundschau«, care ne-a sosit azi la redacție, Regina Carmen Sylva publică un articol intitulat: »Wer ist er« (Cine este el) privitor la prințul Wied, viitorul Domnitor al Albaniei. Din acest frumos articol dăm parie în traducere parte în estras următoarelor părți:

»Țara basmelor vrea un rege. Chemarea aceasta a plecat prin lume. Țara peste care s'au descărcat atâtea furtuni, dorește un conducător care să aducă pacea. Lumea a auzit chemarea dar nu i-a răspuns. Atunci bătrânul rege a plecat spre Dunărea mareață și a trecut-o împreună cu trupele sale. Era liniștit și sobru, cu barba sa albă cu fața fină și ochii de soim cari vizeră de mult ce se va întâmpla și vorbit cu același glas limpede care dictat pacea Balcanului răzvrătit:

»În adâncul codrului, la Rhin, trunchiul din care am rupt o ramură. Acest trunchiu are numeroase crengi puternice, pe unul vi-l voi trimite voi și acesta vă va fi conducătorul.«

Tânărul se trage în linia dreaptă dela Wilhelm de Orania, marele tunc și e un strănepot al lui Wilhelm III-lea și al reginei Luiza și nepotul împăratului Wilhelm.

Urmează apoi o genealogie a casei de Wied pe urmă continuă:

În războaiele liberatoare doi fii a casei de Wied au rămas pe câmpul de luptă, iar prințul Maximilian a fost ghit Waterloo. Tatăl său s'a distins în luptele Franței. În calitate de abhionat a făcut acte de bravură, iar când un general a murit alături de el, cunoscându-i toate intențiile a luat comandă și a câștigat lupta. În familia noastră era odinoară înalți preaiți cari stăpâneau Colonia, Trier și Mainz. Și aceștia erau spirite liberale și generoase.

Tânărul pe care căzuze ochii regelui era din copilărie un bun cunosător al cărții, niciodată n'a fost vădit fără o carte în mână iar pe deasupra avea o energie de fier. La liceul din Iena unde fusese crescut era șeful unei grupe de gimnastică și se povestesc numeroase lucruri pe socoteala lui. Când tânăr ofițer a ridicat pe un camarad cu o siugură mână și s'a plimbat cu el. După ce și-a făcut examenul a fost trimis la academia militară, mai târziu a intrat în statul-major. Așa înalț și svelt, era un călăreț excelent și în România era numit Lohengrin când părea în uniforma albă cu cască strălucitoare și vulturul ei. Tânărul lui s'ia dăruit doi copii: O fată Maria-Eleonora și un băiat Carol Victor.

Bunica lor din România i-a dăd infățișarea ei meridională și iubirea față de țara noastră. Casa sa e foarte înaltă și bită și oricine face bucurios drumul lung dela Berlin până la castelul de Wied Soția ca crescută de copil în România e obșnuită să călătorească și are ună predicție pentru țesături și cusături naționale. E o mamă excelentă și și-a dea educație.

Wied e locașul plin de pace care s-a gândit regele pentru a da poporului albanez atât de greu încercat.

vate în sala de dezbateri, ascultând dintr'un colț retras discursul de deschidere al colegii sale unite. Deodată, spre consternațiunea generală a damedelor, a rupt tăcerea strigând furioasă: »Minți mincinoase!... nu eu, ci tu ai sfâșiat reuniunea cea vechie în două... scandaloso!...« Prezidenta gr.-c. toasantă, nu i-a rămas însă datoare, ci a replicat șberând teribil: »leși atară bețivo, care te culc cu sticla de vișnată la cap!... să-ți fie rușine!... închid ședința!« — Firește s'a născut un scandal împrunat cu bătaie generală în adunarea generală, iar guvernul deocamdată, a suspendat ambele reuniuni. Trist!

Am mai avut o »reuniune de pompieri voluntari« care s'a desființat dela sine, fiindcă la noi n'a mai ars de 15 ani absolute de loc. În felul ăsta, oamenii s'au urât să tot facă exerciții de glaba, mai ales că (și aceasta este cauza primordială a descompunerii) comandantul suprem D-l Teodor Vilvoiu șergent major în penziune, era collosal de ambițios. În toată Dumineca își scotea oamenii la exerciții în capul opidului, de s'aduna lumea la ei, ca la altă comedie. Astfel, s'a descompus încet încet dela sine, fiindcă »ce i prea mult, nu-i sănătos!«

Proiectata »Reuniune de vite« înființată abia de un jumătate de an, nu și-a putut încă începe activitatea, deoarece pentru a doua oară, guvernul ni-a respins statutele înaintate spre în-

tărire, pe motivul: »greșeli de formă în redactarea lor».

Învățătorul din loc și un talentat muzical, D-l Eufoniu Gusdila, la izis-tenica tinerimii a înighebat un cor biserică, constând din 80 de membrii țărani — dar s'fortărele dânsului, delatnceput au eşuat. S'au ținut adică probe corale vr'o 8 luni de zile, învățându-se cu o energie de fier, 3/4 din liturgia II-a de G. Dima, dar când au debutat prima-oară, la Paști, a fost ceva oribil, încât chiar eu însuși am emis părerea fixă, să'l lase dracului cor! Au cântat collosal de falz, încât, pe onoarea mea, te înfiorai — dar nu de evlavie! Nu știu ce Dumezeu o fi cauza, dar imi pare ciudat al dracului acest fenomen etnografic: tot țărani din loc și jur, sânt tota-liter lipsiți de audiciie muzicală. Prin urmare s'a desființat și corul țărănesc. Ce să-i faci?

Ad IV.) Illo tempore, când despărțământul aranja sub egida prope reprezentățiuni și concerte splendide, s'au realizat venite desul de Îmbucurătoare, așa ca d. e. acum patru ani dispuneam de Cor. 87.08 fl., care sumă forma fondul flotant al despărțământului. Apoi mai avem un »schioptic« cu diapozitive în valoare de Cor. 380. — și un gramofon cu plăci de cântece naționale etc. cu 150 Cor. cumpărat pe rate, dela firma Steinberger, din Pesta. De observat, că rata ultimă este și acum neplătită, dar jidovul culant ni a iertat-o.

Cassarul penultim al despărțământului, hotelierul bancrotat Radu Trișcă, originar din Svârțuga, fost proprietar al restaurantului și cafenelii »Neptun« din loc, precum știți și din comunicațiunea casarului actual, a șters-o în America cu țacumpac, ducând cu sine din greșală și averea în numără a despărțământului, id est Cor. 87.08 fl. plus gramofonul, cu toate plăcile naționale și internaționale în valoare de Cor. 150, deci în total: Cor. 237.08.

Succesorul său în cassariu, D-l Avel Tuguiatu, crâșnicul bisericii ortodoxe din loc, deși l-a provocat de 3 ori consecutiv... zadarnic!, el n'a răspuns nimic scripturistice ci ni-a trimis vorbă printr'un emigrant revenit acasă zicând așa: »Spune-le Domnilor din Hirtoape, că mai mult face vinul și berea mea, pe care au beut-o gratis despărțământul lor, la »Neptun« în separé, decât zece gramofone, fiindcă voi, nația la care l-am creditat, m'ați pus bine de-am falimentat! Le place bine... nu le plac?... mă pot pupa în posteri...«. Poftim bonton american. Vezi, așa-i Românul!

Pentru conservarea fostei biblioteci cercuale, acum dispărute în valuri am fost comandat, acum doi ani, un castău cu uși de sticlă, la măsuriul Spiridon Ghielău care în zilele trecute la și terminat definitiv, dându-i vâșseaua din urmă. El cere ca să-l scoatem acum din atelior, fiindcă zice că l ocupă loc și nu încap înășii la lucru — însă noi n'avem acuma nici cu ce și nici

pentru ce, adică scop... așa că nu știu ce va fi? Poate vr'un proces. Dar deoarece, propria-minte, casariul Trișcă a fost beștelat acel castău — pe cine să sevestreze?

Singura avere mobilă a despărțământului, sigiliul, în valoare de 2 cor. 50 fleri, es-e în proprietatea subscrișului, care vă aștept ordinaul, ca eventual să l transpun la centru, în Sibiu.

I. cât atárnă de circulara D-Voastră de dto Mai 1913 în scopul »mişcării cooperative«, — deși am rugat pe domnul director să facem și noi ceva, până acuma nu s'a mișcat nici »degetul cel mic, în eștie. Eu am luat atunci formularele-tipărituri și după ce le-am ștudi t radical, am plecat pe două comune. N'rocul mă favorizase, oamenii fiind foarte dispuși la așa ceva și eram aproape gata să invităm pe »conferențiarul cooperative« — cândcolo, ce să vezi? De necerzut! Aflând d-l director, s'a pus într'o duminecă după-miază într'un flăcău, a mănât până la preotul din frunțașă comună Coasta Porcului (notez: preotul li este fin) și astfel au zădărnicit acțiunea întreprinsă de mine. Desigur o să mă întrebați, că de ce? Apoi lucru-l foarte explicabil, când ști că dânsul e director de bancă la »Trandafirul«, care, nu-i vorba, înflorește brillant pe spatele poporului — și că aproape toți popli din cercul nostru sunt agenți la banca noastră, sau la altele. Prin urmare ve-

deși, că de ce sunt la noi »cooperateve premature« (ibislină verba, d-lui director!). Nu e altceva, decât teresele personale care cooperează lădariter, contra cooperativeilor. Eu am avut intențiunea să Vă scriu atunci momentan, dar ulterior n'am rășdit, că pot; n'ar fi consult să Vă d-luseșc în chipul acesta oarecum pentin. Deaceoa am mai preferat scriu o serie de 9 articli »teoretici« »Lumina fluacciară«, pentru pregătă opiniei publice românești, în direc cooperării practice.

Cu analabetismul stăm însă șpădid, n'am ce zice! Instructori bene nu s'au însinuat. Din centru n'am mit vr'un ajutor efectiv sub acest port — ergo situațiunea e mai ca'n Balcani, fiindcă acolo s'a schimbat încâtva, dar noi trăim tot vechiul »Status quo«, adică 3/4 populațiunea despărțământului nu scrie și ceti. Mai aumează pedească că nația e alcoolizată de maximul perlativului, plus, că aproape în fiet comună sânt cele două confesiuni ute, ba în timpul din urmă și a mai puțin cunoscută, adică mudi cari se înmulțesc collosal, cucerind terenul de sub picioarele noastre ce ră ține de școale, situațiunea tristisimă: în 15 comune lipsește t minte, iar în 10 sate, avem exclus școale de stat. Poftim cultură!

(Va urm...)

un conducător și a scut. După ce Albanezii s-au apărut din munții lor contra năvălirii române, au purtat lupte sute de ani contra turcilor. Nici odată nu au putut fi subjugați. Vor să treacă drept cel mai vechi popor din Europa. Limba lor nu seamănă cu nici o limbă latină sau slavă. Încrederea și credința lor e celebră și în toate țările noastre garda a fost formată din Albanezi. Nici un albanez nu e capabil de trădare. Cuvântul dat e sfânt și nu poate fi călcat.

Nu e deci de mirat că regele Carol și-a întors privirea asupra acestui ținar din pădurea de pe Rin și a zis albanezilor: „Engenchiati: »Acesta e omul nostru! el vă va aduce pace, și vine un om care vă înțelege și vă iubeste, care își încredințează vouă pe al său fără nici o teamă, unul care a învățat dela unchiul său cum trebuie condus un popor la bună stare și înflorire».

ȘTIRI.

— 2 Decembrie 1913.

Știri din România. Alaltaeri s-au relințit în București membrii comisiei române, care împreună cu comisiunea sârbească au examinat marile Duvări pentru a fixa pe teren locul unde va trebui construit podul. După cum e informată »Minerva», acest punct a fost fixat la Tiganuș, localitate situată la 30 chilom. în sus de Gruia și podul va fi în legătură cu linia, care pleacă din Raduevatz până la Marea-Adriatică. Alegerea acestui loc pentru construirea podului a fost făcută și din punct de vedere strategic.

Intrebat fiind asupra acestei chestiuni de către un ziarist, d-l Al. Cottescu directorul general al C. F. R. a răspuns următoarele:

»Localitatea Tiganuș s-a ales mai mult din punct de vedere al interesului strategic decât al celui economic și aceasta pentru că podul acesta este mai mult de interes politic.

»In curând vor începe de către o comisiune tehnică specială studiile pe teren, cari vor dura cel puțin un an și jumătate. După această sursă de timp abia se vor putea începe lucrările de construire, cari și ele vor dura cel puțin 4 ani, astfel că abia în 6 ani, de azi înainte se poate spera că podul va fi gata.

»Lucrările tehnice și construcția podului va fi executată de inginerii români. Suma care se va cheltui va fi suportată pe din două între Serbia și România. Serbia va plăti României o anuitate până la achitarea părții ce cade în sarcina ei. Anuitatea aceasta rămâne să o fixeze guvernul celor două țări.

»In intervalul acesta noi vom construi o linie ferată, care să unească cele două orașe; Serbia va face acele lucruri, astfel că odată cu inaugurarea podului să se poată face și inaugurarea liniei ferate până la Adriatică. Podul va fi construit probabil pentru linie dublă, până acum însă nu se poate spune, dacă va fi atât de larg, încât să cuprindă și o cale pentru cară.

— Alaltaeri a fost o nouă intruziune a petrolistilor, convocați de d-nul ministrul al industriei. Spre a discuta asupra înființării unui institut internațional petrolifer în București. Tot petrolistii au aderat la înființarea acestui institut și au decis ca toate societățile petrolifere din țară să subvenționeze institutul cu suma de 80.000 lei anual, pe timp de 10 ani.

— S-au început lucrările pentru aruncarea unui nou cablu telegrafic între Silistra și Căldraș în locul celui distrus de viscolul din zilele trecute. Noul cablu va putea să funcționeze peste trei zile.

— La direcțiunea generală a poștelor se întocmește un proiect pentru reducerea tarifului postal.

— Alaltaeri a avut loc înmormântarea rămășițelor pământești ale regentei Zoe Bengescu, doamnă de onoare a reginei.

— Artiștii societari ai Teatrului Național din Iași au adresat directorului lor o petițiune, în care-i cer aprobarea de a organiza în intervalul stațiunii 1913—1914 câteva reprezentații în orașele din Moldova, spre a aduna fondul necesar, cu care vor să ridice în fațura Teatrului Național din Iași un monument regretatului Spiru Haret, sub al cărui ministeriat s-a votat legea reorganizării teatrelor.

— Am amintit că redactorul G. Millian a fost condamnat de consiliul de război la 4 luni închisoare, pentru articole scrise de dânsul în ziarul »Dimineața». Contra acestor sentințe osânditoare a făcut recurs, a cărui judecare s-a făcut alaltaeri înaintea consiliului de revizie al armatei. Recursul lui G. Millian-Maximin a fost respins. S-a luat apoi în cercetare recursul ziaristului State Teodorescu, care fusese condamnat de același consiliu de război la 8 luni închisoare. După o scurtă deliberare și acest recurs a fost respins de către Consiliul de revizie.

Succesele unei artiste române în străinătate. Cunoșcerea celestă romană, d-șoara Ersilia Roșca, nepoata d-nei Maria Zănescu din Brașov, se află actualmente într-un turneu prin Germania, în care a reușit cele mai frumoase succese. Tânără noastră artistă este o mare renumită profesor german de canto, Klengel din Lipsca și se bucură de o mare reputație în cercurile artistice din Germania.

Dintr-o serie de recenzii elogiatoase publicate de ziarurile germane despre actualele succese ale distinselor noastre artiste reținem următoarele:

»Niedersächsische Volkszeitung» scrie între altele: »... D-șoara Roșca ni s'a prezentat cu marele concert a mol opul 33 de Saint Saens ca o stăpână suverană asupra micului ei instrument. Curetenia și profundarea artei d-sale, un ton mare și frumos și pe lângă aceasta o tehnică de virtuoză ne-au prezentat operele executate în mod atât de plastic, încât am rămas intrădeavăr surprinși de această artă deosebită a unui suflet artistic muzical atât de subtil.

»Göttinger Zeitung» (3 Dec. 1913). intrădeavăr trebuie să rămânem uimiți în fața dexterității tehnice așazăcând fenomenale a micii Române Ersilia Roșca. Spinnlied-ul de Popper i-a dat un prilej binevenit să-și arate cunoștințele de virtuoză și tragem la îndoielă ca un actual artist să se poată măsura cu ea în arta ei. Conducerea arcului este deosebită de deamăa de admirat în ce privește opul lui Bach trebuie să spunem că artista are o concepție specială și convingătoare.

»Göttinger Akademische Wochenschau» relevă temperamentul și tehnica brillantă ale artistei, tot astfel și ziarurile »Göttinger Tageblatt», »Oberhessische Zeitung» și »Hessische Landeszeitung».

Nu putem decât să ne bucurăm de aceste succese a artistei noastre și s-o felicităm cu cea mai mare căldură.

Trădătorul Rodrig Goliescu a cerșat să evadeze. Se anunță din București: Fostul căpitan, Rodrig Goliescu, condamnat, după cum se știe, la muncă silnică pe viață pentru actul de înaltă trădare, a încercat Sămbătă să evadeze din închisoarea Ocnel-Mari. În niște împrejurări cari au produs o vișe senzație. Evadarea o încercase Goliescu, ajutat fiind de un gardian Bogoslov. În momentul când acesta din urmă voia să iasă pe poarta închisorii, având în spate un sac, în care se știa că sunt hățuri, sântinea a observat cu surprindere că în sac mișcă ceva. Purtându-l s'a vădit că este scamat atunci să se oprească și cazul a fost raportat șefului de post, care deșertând sacul, a aflat în fundul lui, ascuns sub linguri, pe condamnatul Rodrig Goliescu, care avea la dânsul 150 lei, un revolver cu 25 cartușe, un pașaport ungheresc și unul românesc, pe numele gardianului G. Bogoslov. Imediat Goliescu a fost pus în lanțuri și e vorba acum ca el să fie transportat la penitenciarul Telea, unde există sistemul celular, el nu va mai avea puțina să încerce o nouă evadare.

Neorolog. Eri au fost depuse spre vecinicia odihni în cimiterul din Blaj, sămăntelele fostului forestier al fondurilor grănițerești născădune, George Vintilă, decedat în vârstă de 70 ani.

— Sămbătă a avut loc în Pianul de sus înmormântarea preotului gr. or. Vasile Oana, adormit în Domnul, în al 55-lea an al etății.

China în ajunul unei lovituri de stat. Din China sosesc știri senzaționale. Se crede, că luansikai, actualul președinte al republicii chineze, vrea să se proclame împărat al Chinei. Adversarul său e un general chinez, care dispune de o armată de 25 mii oameni.

Dramă familiară În Sofia a stărnit adâncă impresie o dramă familiară petrecută Sămbătă noaptea. Celebrul poet-dramaturg bulgar Iavoroff s-a sinucis, trăgându-și un glonte în cap, și odată cu dânsul și a pus capăt vieții și soția sa, care este fiica fostului prim ministru Karaveloff. Deși s'auuciderea e irvăluită în mister, se afirmă totuși, că soții Iavoroff au luat această funească hotărâre în urma unor neînțelegeri familiare.

Acțiunea partidelor antidinastice contra regelui bulgar. Din Sofia se anunță: Partidele antidinastice au ținut o întrunire în care au hotărât că, dacă regele va renunța la citirea mesajului și va însărcina pe dl Radoslavoff cu aceasta, îl vor împede cu forța de a-l citi. Dacă însă regele va veni în persoană să citească mesajul, se va ridica deputatul socialist Stancov, directorul »Cambanei» și cerând cuvântul îl va invita pe rege să abdice.

Bine înțeles că nu i se va da nici un răspuns și atunci agrarieni, democrații și republicanii vor păși în mod demonstrativ sala, iar socialistii vor asculta mesajul stând jos pe scaune. La urmă se va ridica deputatul Ba-

casoff și va cere regelui să dea pe față pe vinovatul care a dus țara la peire.

Regăsirea tabloului »Gioconda». Am amintit în numărul trecut că a fost găsit tabloul »Mona Lisa», furat acum doi ani din muzeul Louvrului din Paris de către italianul Ferrugio, care în timpul acelu era angajat ca lucrător în Louvru. După cum se anunță din Florența, hoțul »Gioconda» fiind italian, va fi judecat în Italia, iar tabloul va fi predat ambasadei franceze din Roma, fiind o proprietate națională franceză. Se spune, că Ferrugio ar fi voit să vândă tabloul pentru 1.200.000 de lire. Din Roma se anunță, că în decursul interogatoriului Ferrugio ar fi declarat că în timpul cât a stat la muzeu a fost cuprins de furie din cauză că atâtea capodopere furate din Italia au ajuns în muzeele franceze. Din cauza aceasta s'a hotărât să ducă unul din aceste tablouri în Italia. Gândul acesta nu i-a dat o clipă de odihnă și astfel își zise: »nu mai sunt italian dacă nu voi putea fura unul din aceste tablouri». Toată grija i-a fost de aci înainte cum să fure tabloul Gioconda.

Tovarășii lui de lucru, declară că Ferrugio nu pare a fi întreg la cap. După cum anunță ziarurile din Paris, autoritățile au dat de urma unor complici ai lui Ferrugio, a căror arestare e iminentă.

Chestiuni pedagogice.

Dare de seamă asupra mișcării literare pedagogice din anul școlar 1912/13.

De Ananie Boldor.

(Urmare).

III. Literatură de istorie pedagogică și școlară.

Intre scrierile menite a contribui la cunoașterea situației școlare și învățământului nostru primar, de-o deosebită valoare sunt monografiile școlare.

Nu pot recomanda în deajuns colegilor învățătorii scrierea acestor monografii, — fie mai pe scurt sau mai pe larg, — căci ele formează nește izvoare de o valoare netăgăduită pentru studiarea trecutului școlarelor noastre.

În privința aceasta avem deja exemple frumoase de imitat:

1. D-l Nicolae Bembă învățător în Sibiu, continuă cu publicarea în »Vatra școlară» a interesantelor »Monografii a școlii din Banpotok și Branisca-Bicau».

2. D-l Ioan Bratu dir. și inv. în Tilișca a rețipărit din »Transilvania»: »Monografia școlii din Tilișca».

Ambele aceste monografii prezintă niște date de o valoare deosebită, cu privire la trecutul școlarelor noastre dela începutul și mijlocul veacului trecut.

Nu de mai puțină valoare pentru cunoașterea situației școlare și învățământului nostru primar sunt *anurile școlare*.

Fără îndoială, că atât ca formă cât și ca fond, mai bine se prezintă:

3. »Anuarul I al școlarelor primare centrale române gr. or. de băieți și fetițe din Brașov pe anul școlar 1912/13» publicat de directorii Ștefan Popovici și Radu Prișcu.

În »Cuvânt înainte» autorii își motivează publicarea anuarului »care să fie o icoană fidelă a prezentului și după puțină un izvor de reînviere al trecutului» și prin care cel puțin odată pe an să se poată apropia cu puterea cuvântului tipărit de părinții elevilor, de factorii chemați a se îngriji de soartea acestor școlare și de colegii învățători din alte părți.

4. D-l Dumitru Lăpădat, abilit director al școlarelor primare gr. or. române din Seliște, a publicat și în anul acesta »Anuarul al XIII-lea al școlarelor primare, de repetițiune economică, al școlarelor froebeliane și al școlarelor învățătoarelor industriale comunale» pe anul școlar 1912/13».

5. D-l Iosif Moldovan directorul școlarelor primare din Arad publică »Raportul XXIV despre activitatea școlarelor populare elementare susținute de comuna bisericăscă gr. or. română din Arad pe anul școlar 1912/13».

6. D-l Moise Frățilă dir. școlar publică: »Anuarul VIII al școlarelor populare gr. or. române din Rășinari pe anul școl. 1912/13. În fruntea anuarului se publică disertația: »Cari sunt mijloacele de educațiune pe cale privată după terminarea școlarelor populare» de inv. E. Crăciun.

7. Danilescu S.: »Tratat de corespundență școlară oficială» (pentru Bucovina) Vălenii de munte. Preț 2 cor.

E o carte întocmită pentru trebuințele învățătoarelor din Bucovina prin care acestora li-se dă îndigări practice în corespundența ce trebuie să poarte cu autoritățile școlare și cele administrative.

8. Greciuc Vasile: »Utracvismul sau două limbi de propunere la liceele (gimnaziile) din Bucovina. Suceava. Preț 50 fileri.

9. Ștefănescu Sabba: »Discurs rostit cu ocaziunea discuțiunii asupra proiectului de lege pentru înființarea școlarelor medii». Au apărut în București.

10. Opresan G. Dr.: »Învățătoarea română din Sălagiu». Sibiu, preț 50 fileri.

Această lucrare sau tipărit mai întâi în revista »Luceafărul» și apoi rețipărit în broșură.

Ea formează o aspră critică la adresa învățătoarelor din Sălagiu și în deosebi la adresa conducerei. Reuniunii învățătoarelor români sălăgeni.

(Va urma).

Din Brașov și Țara-Bârsei.

Șezăloarea a III-a literară, a desp. Brașov al »Asociațiunii», ținută ieri, a fost cercetată de un public numeros ca și până acum.

D. V. Nișescu a espus pe larg felul, cum vede și apreciază Ion Al. Brătescu-Voinești meseria de avocat.

Conferența anunțată a dlui Dr. Al. Dobrescu, fiind timpul înaintat, s'a amânat. A urmat p. 3, solo la violină de d-ra Mihi Oncioiu, acompaniată la pian de d-ra Elvira Capățină, cari pentru frumoasa prestațiune au fost viu aplaudate.

Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea văduvelor sărace din Brașov și Săcele și-a ținut, în 30 Nov. ziua Sfântului Andrei, adunarea generală ordinară, sub conducerea d-nei presidente, Balașa Blebea. Nici de astădată nu s'au prezentat multe membre. Reuniunea aceasta, unica la noi Români, după cum s'a putut vedea din raportul Comitetului și a casierii — d-na Virginia Vlaicu, s'oprește an de an și își împlinește misiunea sa umanitară românească în mod vrednic de laudă. Reuniunea are deja 2 case, în care se dau camere de locuit văduvelor sărace, — azil —, în una stau 4 văduve și în alta, dăruită de d-șoara Emilia Păruș, sunt deja două, având însă a se mai da la vre-o 4 văduve locuință. Averea în bani face: cor. 13.557-86, care constă din:

1. Fondul general cor. 9049-41, 2. Fond. Ioan și Eufrosina Axente cor. 2.405-67, 3. Elena A. Popovici cor. 1158-93, 4. Victoria și Conști Jurga cor. 635-40 și Fondul Anonim 308-45. În decursul anului i s'a sporit averea cu cor. 504-67.

Reuniunea mai are să încaseze două legăte: »Maria Pascu», de 1000 cor. dela biserica Sfântului Nicolae și »Nicolae Irinie», de 200 cor. dela d-nii Ilie și Gh. Savu.

Comitetul a împărțit, în acest an ajutoare în bani văduvelor sărace, în suma de cor. 580.

A colectat Comitetul 204-60 și a primit daruri 120 cor.

Reuniunea are 43 membre fundatoare și 118 ordinare. În decursul anului din urmă s'a încriș membră fundatoare d-na Aneta Zăhan. Considerând populația românească a Brașovului și Săcelelor numărul acesta de membre e prea de tot mic. Societatea românească de aici are deci sub acest raport încă o mare datorie de împlinit.

În Săcele afacerile Reuniunii sunt conduse și sprijinite, cu zel, de d-na preoteasă și d-l preot Zenovie Popovici din Sătulung.

Incheindu-se cu anul acesta ciclul de 3 ani a conducerii, comitetului a dunaarea generală a exprimat mulțumita sa comitetului și în special zelosei casiere, d-nei Virginia Vlaicu, care deosebi foarte multă dragoste și muncă pentru progresa acestei Reuniuni. Pentru cenzurarea socotitelor Reuniunii și fondurilor, pe anul următor, 1913/14 s-au ales de adunare, d-nele Maria Căpățină, Victoria Russu și Paraschiva Vlaicu, iar pentru verificarea procesului verbal d-nele: Emilia Aron și Maria Cristan.

Comitetul nou s-a ales precum urmează: Balașa Blebea presidentă, membre în comitet: Elena Sabadeanu, Maria Popea, Virginia Vlaicu, Maria Lupan, Elena Sfetea, Balașa Vătășan, Maria Median, Maria Maximilian, Emilia Aron și Maria Cristan.

La colecta Comitetului Reuniunii au contribuit: Albina, Filiala Brașov 50 cor.; Biserica grecească, Elena Dr. Vaida, Elena A. Popovici, Elena Sabadeanu și Tini Dr. Mănoiu, câte 10 cor. Em. Safrano, Zoe G. Stănescu, Moise Ciut (Săcele), Emilia I. Butu (Săcele), Maria I. Bodeanu și Sofia Engherliu câte 5 cor. Elena Voina, Elisa Ancă, G. Furnică, Reveica Barsan și Maria Median câte 4 cor. Maria I. Taraș (Săcele), Aneta Jinga (Săcele), Eugenia Bobancu, Octavia Dr. Stinge, I. C. Panțu, Maria Maximilian și Virginia Vlaicu câte 3 cor. Paraschiva Bădițoiu, Neti Micula, Mina I. Coliban, Victoria Onițiu, Gămulea, Muntean, Maria Ciortea, Sîdenia Petrovici, Maria Găitan, Ana Fătu, Maria Cristan, Emilia Aron, Paraschiva Roncea, Balașa Vătășan, Maria Bănciță și Paraschiva Oitean câte 2 cor. Eufrosina Leuca cor. 160 Maria Branțeș și Maria Navrea câte 1 cor.

Apollo-Bioskop. Luni și Marți în 15 și 16 Decembrie. Serată de elită. »Fekak Sari. Primul ei debut cinematografic. »Marta» sau cariera unei actrițe în 5 acte, de Alexandru Nador, Cei 13 negri. (Detectivul Bronon), mare dramă detectivă în 3 acte. Ziarul cinematografic Eclair (actualități). Un ginere de vânzare (umoristic).

În aceste două zile jumătăți (1/2) de Bilete nu au valoare. Logile se vând numai complet 5 persoane 5 coroane.

Miercuri și Joi Program nou.

Reprezentanța orașului va ținea ședință ordinară Miercuri în 17, eventual Joi în 18 Decembrie. La ordinea zilei sunt 82 de puncte.

În cafeneaua »Coroana» concertează muzica militară în fiecare Marți, Mercuri, Joi, Sămbăta și Duminică. Intrarea gratuită. În restaurantul otelului »Coroana» va concerta deasemenea muzica militară în fiecare Duminică și Joi dela 8—10 oare s'ara. Intrare gratuită. 5—10.

Cartea verde

și
Le traite de paix de Bucurest
se află de vânzare
(2—2)
la 4 Lei volumul

la

Librăria C. Sfetea, București.

Cărți și reviste.

În Sibiu a apărut cartea »Contribuții istorice privitoare la trecutul românilor de pe pământul crăiesc», cuprinzând un studiu istoric al dlui profesor Dr. Silviu Dragomir precum și o colecțiune de acte și documente. — Geneza cărții e următoarea:

Anul trecut a publicat dl G. Müller, arhivarul orașului Sibiu un studiu cu titlul: »Die ursprüngliche Rechtslage der Rumänen im Siebenbürger Sachsenlande», în care încearcă să dovedească pe baza unui material vast arhivalic, că Românii din fostul »fundus regius» nu au avut drepturi egale cu sașii etc. Presa s'asească a salutată apariția cărții cu multă bucurie și a scos la iveală tendințe, ca cu sprijinul acestor studii etc. să se poată revizui raportul Românilor față de sășezimintele numite »Univeritate sășezăcă», micșorându-se numărul acelor români, cari astăzi conform legilor și ordinațiilor existente primesc ajutoare din averile universității.

Studiul d-lui Müller i se împune a răspuns, și istoric noștri din Sibiu: d-l Dr. I. Pușcariu, Dr. I. Lupăș și Dr. Silviu-Dragomir i-au studiat cu deamănăntul, iar rezultatul lucrărilor făcute e oprit citat, care este o apărare serioasă împotriva unui atac neașteptat, care e în stare să irite spiritele și să strice buna înțelegere, pe care o tet accentuează sașii în presa lor și în alte locuri, ca o necesitate pentru conviețuirea noastră. Trebuie fiind scopul acestui interesant și valoros op il recomandăm cu toată căldură, publicului nostru românesc. Prețul este 4 cor (a apărut în tipogr. arhiepiscopă din Sibiu).

— Volumul VII din valorosul op al dlui Teodor V. Păcășian: »Cartea de aur» sau luptele politice naționale ale Românilor de sub Coroana Ungară. Preț 12 cor; pentru România 16 lei.

Concertul din 22 Nov. 1913
din Năsăud.

Muțămită publică.

Cu ocaziunea Concertului aranjat de »Reuniunea română de cântăci» din Năsăud, cu concursul muzicel militare a Reg. 63 din Bistrița sub conducerea domnului A. Bena au binevoit a suprasolvi următorii:

Nicolau Antonu 5 cor., Dr. Tudor Moisi 5 cor., Iulian Marțian, Dr. Teou Tanco, Dr. Axiu Davidu și Emil Tișca câte 4 cor., Dr. Ioan Runcan 3 cor., Ioan Marginean, Ioan Șerban, Ștefan Boer, Ioan Gheție, Simion Pop și doi oțleri câte 2 cor.; Iosif Brecher, Clement Grivase și Dr. Ioan Jarda câte 1 cor.; Ioan Boroș cor. 120, Ioana Granciu 60 fil. și George Mihalca 20 fil.

Au binevoit a contribui fără a participa: Leopold Stüssel cu 5 cor.; Mihael Schenker cu 4 cor., Ida Goldschmidt și Mailda Pop cu câte 3 cor.; George Matheiu cu 2 cor.

Primească și pe aceasta cale prea generoșii contribuenți, precum și toți sprijinitorii celei mai călduroase mulțămite.

Năsăud la 10 Decembrie 1913.

În numele comitetului Reuniunii.

Ioan Marginea.

cassarul Reuniunii rom. de cântăci.

1—1.

Proprietar:

Tip. A. Mureșianu & Brăneș & Comp

Redactor responsabil:

Ioan Brodea.

TELEFON 518.

Să stăm de vorbă!

TELEFON 518.

SAMUEL LIPOT

Cel mai mare magazin în Ardeal de haine pentru bărbați, băieți, copii și fetițe.

Săptămâna aceasta se vinde cu prețuri **senzațional de efin:**

Secția pentru bărbați

Paltoane dela 10 cor. in sus. Costume dela 10 coroane in sus. Gulere impermeabile dela 8 cor. in sus.

Vestmintele sus menținute sunt lucrate din stoffe de lână după moda cea mai nouă.

Nimeni nu e silit a cumpăra.

Rog sprijinul binevoitor al onor. public.

Secția pentru băieți

Paltoane pentru băieți de etatea 15-16 ani dela 7 cor. in sus Costume dela 6 cor. in sus.

Comande din provincie se esecută prompt.

Secția pentru copii

Costume de copii dela 4 coroane in sus. Paltoane dela 5 coroane in sus.

Orice concurență este eschisă.

Cu deosebită simă:

SAMUEL LIPÓT,

Brașov, Târgul Inului 33 (Palatul Czell).

2-30

AVIZ.

Am onoarea a Vă aduce la cunoștință că mi-am deschis

„cancelaria advocațională” în Sibiu, Strada Urezului Nr. 29.

Cu toată stima

Dr Ioan Muțiu

1-3 avocat.

A V I S.

Din cauza strămutării vând mobilierul din 2 odăi, precum și mobile gata din atelier.

Separat se vinde o mașină de abur și una de dalte, se pot cumpăra și celelalte unelte pentru mașini, dar numai la oală.

Kőhegyi

BRAȘOV, Strada Castelului Nr. 60.

Nou! Nou!

Kitt universal

Emaile-Salvator

de 1000 ori probat.

Cel mai bun preparat de a repara emailu ars al vaselor de finchea. tue, cimentează durabil obiecte de sticlă, marmoră, porcelan și faianță. Asemenea care sunt de metal s. e. Lampe de petrol Emaile-Salvator este scutit de foc și apă.

Indispensabil la economii de casă. Prețul per pachet 40 fl.

Depozit general pentru Ungaria

E. Weisskircher

Cernat.

Se capătă la prăvălii de băcănie ei mărunțisuri dela orașe și sate. In Brașov se capătă la: Drogueria Jul. Teutsch, Droq. Lang. & Theil, Droq. med. G. H. Neustädter. Revanzătorilor rabat.

Avis.

Am onoarea a aduce la cunoștință Onor. public, că mi-am strămutat

Lucrătoarea de făurărie și trăsuri

din strada lungă Nr. 56 în casele mele proprii, Strada Fântânii Nr. 20.

Depositor de tot felul de trăsuri, schimb cu trăsuri vechi. Potcovec cai cu preț potrivit. Serviciu punctual.

Cu toată stima

Benedek Gergely

faur, scut madopot utr covarșagă

6-50.

Atelier dentist special E. de Viena.

CAROL BERNWIESER

Atelier dentistic, specialist în Coroane și poduri de aur etc.

Coroane pe zi dela 9-12 și 3-6 cor.

Buninea și sărbătorrea dela 9-12 cor. a. m.

BRAȘOV, Strada Castelului 46. | Lângă Hotel Continental.

26-50

Anunțuri

primește Administrațiunea

Gazetei Transilvaniei

cu prețurile cele mai

MODERATE.

La prea înalta împuternicire a Maj. Sale Apost. c. și reg.

A 42-a LOTERIE de Stat c. și r. pentru scopuri de binefaceri civile din țările reprezentate în Reichsratul din Viena.

Loteria aceasta conține 21.146 câștiguri în bani gata în suma totală de 635.000 C.

Câștigul principal 200.000 coroane.

Tragera numează în Viena în 22 Ian. 1914. Un los costă 4 cor.

Losuri se capătă la secțiile loterilor de stat în Viena III. Vordere Zillamtstrasse 5. Colectanții de loterie, Trafici, la oficiile de dare, poste telegraf și călferate, zarafii etc. Planuri pentru cumpărători gratis.

Direcția c. r. a loteriei.

1-10

Secția loteriel de bine-facere.

IMAGAZIN NOU!

cu

Mărfuri de Mode și Albituri

BERBECAR & CZINK

STRADA VĂMII Nr. 7

se va deschide în 1 Ianuarie 1914.

2-10

Novitate de apă minerală.

Aduc la cunoștința on. publicului, că am pus în circulație apa de jod a izvorului „BÉLA” din Zajzon, care se află la toate farmaciile, drogerii, și prăvălii de coloniale.

Despre puterea de vindecare a apei Hanko Vilmos și Dr. M. Manet medic suprem comitatens a declarat că apa izvorului „BÉLA” din Zajzon se pot recomanda la turburarea schimbei de materie la anemie, boale de sânge, offica, la catar a organelor de inspirație și nutremânt, la reumatism și podagră și la boala de rânichiu.

Conținând jod e foarte bună la copii și tineri. Amestecată cu vin este o beutură răcoritoare. Fiind Zizinul aproape de Brașov sunt în stare a vinde sticla cu 10 fileri cu adusul acasă. Comandele se esecută încă în ziua aceea. Magazinul central.

Piața boilor Nr. 3.

Telefon 469.

Cu toată stima: Ladislau Schuster,

manipulantul apei minerale.

46-50

Apă minerală. Societate pe acții a bătașilor.

Recomandă apa minerală, scoasă după cel mai nou sistem din

Isvorul Bodoker Vilma

de medici recomandată pentru curacatarului organelor de respirație la toate invecchite, are efect alinător și vindecător.

Isvorul „Bodoker Vilma” e îngrijit după spiritul timpului de astăzi, apa minerală e eminentă răcoritoare dietetică și ieftină.

Administrația: Strada Orfanilor Nr. 17. Brașov.

Telefon 509.

(45 50).

Banca Națională a României.

Situațiune sumară

1912		1913	
24 Noemvrie	Activ:	16 Noemvrie	23 Noemvrie
225,228,426	159,775,426 (stoc. Jaur. 65,453,000 (met.) trats a. aur 56,642,000)	209,701,512	209,491,250
798,480	Argint și diverse monede	1,236,122	1,238,370
186,474,554	Portofoliu Român și străin	207,911,224	219,654,400
27,126,250	14,130,900 Impr. pe et. pub. 25,053,500		
	13,024,315 (factori) 19,127,711	45,722,350	44,181,210
	28,345,800 Impr. pe et. publ. în et. crt. 49,934,450		
	15,421,850 din care nu s'au ridicat		
	lei: 30,906,739 19,852,217		
15,273,740	Imprumutul statului (fără dobândă)	12,802,059	12,802,059
11,995,364	Efectele capital. social	11,973,788	11,947,288
17,267,571	Efectele fondului de rezervă	17,089,877	17,083,877
4,157,321	Efecte fond. de amort. imob. m. și maș.	4,091,281	4,083,281
6,309,552	Imobile	6,488,941	6,488,941
838,651	Mobilier și mașini de Imprimerie	998,192	898,222
1,045,699	Cheltueli de Administrațiune	1,359,673	1,370,700
108,140,947	Efecte și alte valori în păstrare	144,412,017	144,598,800
89,582,617	Efecte în gaj și în păstrare provizorie	147,287,820	145,869,050
47,577,734	Conturi curente	15,951,374	8,459,520
10,335,606	Conturi de valori	13,129,555	18,287,850
4,073,317	Conturi diverse	28,423,287	29,768,710
754,326,776		875,678,819	876,271,140
	Pasiv:		
12,000,000	Capital	12,000,000	12,000,000
32,778,965	Fond de rezervă	34,926,778	34,926,778
4,917,876	Fond. amort. imob. mob. și mașini	5,234,224	5,234,224
456,193,190	Bilete de bancă în circulațiune	456,119,070	457,338,300
3,035,011	Profit și Perdere	3,646,903	3,646,903
3,541,806	Dobânzi și beneficii diverse	5,155,660	5,436,280
21,515,786	Conturi curente și recep. la veder.	25,956,326	25,894,510
197,729,364	Efecte și alte valori de restituit	291,699,837	290,467,910
22,614,577	Conturi diverse	38,840,021	41,326,070
754,326,776		875,578,819	876,271,140

Taxa: Scut %6. Dobânda 6%.